

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 80 — Cor.
Pe jumătate an . . . 40 —
Pe 3 luni . . . 20 —
Pe o lună . . . 7 —

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 100 franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.
Măsurile publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se in-
napotază.

Nu vreau să înțeleagă...

Gvernului maghiar i se impuneau dintru început — în vederea apropiatei conferințe de pace — rezolvirea de urgență a două probleme de cea mai mare însemnătate pentru viitorul țării. întâia, fără îndoială cea mai însemnată, e problema națiunilor nemaghiare, a doua a fost proclamarea Ungariei de republică democratică.

A premers — contrar programei fixate — rezolvirea problemei a doua. Intenția fusese, ca la marea adunare națională maghiară de Sâmbătă, în care Ungaria s'a proclamat de republică, să participe toate partidele, toate consiliile naționale din țară, ca astfel în afară hotărîrea să apară ca voința unanimă a tuturor neamurilor, respective la conferința de pace chestia națiunilor nemaghiare din Ungaria să fie prezentată ca definitiv rezolvită.

A fost să fie însă altfel. Încercările de a rezolvi problema cea mai însemnată, problema națiunilor nemaghiare din țară, n'au dus la rezultat, îndeosebi în ce privește pe Români nu; și nu trebuie nici pentru o clipă să pierdem din vedere faptul, că problema națiunilor nemaghiare din țară e azi în mare parte problemă românească.

N'au reușit. Nici nu puteau. Dreptul de liberă dispunere a popoarelor asupra sorții lor în viitor e recunoscut azi de toată lumea cultă de ambele tabere ce până mai deunăzi stăteau față în față. Acest drept a fost formulat precis în unul dintre acele puncte, pe temeiul cărora guvernul actual al consiliului național maghiar a luat cârma țării, a încheiat armistițiul și va încheia pacea. Există în urmărea acest drept. Mai poate fi vorba acum cel mult de desăvârșirea și aplicarea lui. Guvernul maghiar cum au arătat și arată semnele, încearcă însă cu împăciuirii, vrea adică să reînăgureze — cu puține schimbări, provizor și cu promisiuni, poate veșnice — trecutul. Ca guvern al poporului ține seamă de opinia publică de sentimentele ce frământă sufletele Maghiarilor, iar sentimentele acestea se resfrâng din fiecare șir al ziarelor maghiare, chiar și din cele democratice, cari stau mai aproape de cei ce încearcă împăciuirile, dar se resfrâng și din vorbele de pe străzi — tot atâtea amintări, din fulgerele ce le aruncă ochii lor spre treicolorul nostru, din cruzimile ce se săvârșesc și azi față de tot ce e românesc, — peste tot din toate manifestările lor. Un moment psihologic, motorul tuturor actelor politice din țara aceasta.

lată și cele mai proaspete dovezi, spicu-

ite din vorbirile rostite în adunarea națională maghiară de Sâmbătă.

La deschiderea celor din urmă ședințe a vechiului parlament, președintele casei deputaților, *Szász Károly* a zis următoarele: „În cursul întâmplărilor hotărîtoare din săptămânile trecute poporul maghiar a pus temelie Ungariei independente. Menirea republicii e, ca să asigurăm viitorul pa-cinic și fericit al Ungariei renăscute și să-i apărăm integritatea teritorială”, iar președintele casei maghiarilor, *Wlassics Gyula* a zis: „În lume suflă vântul cald al istoriei. Se formează state nouă în locul celor vechi. Fiecare oră a timpului acestuia istoric ne aduce întâmplări mari. A adus și independența absolută a Ungariei. Ne-asteapă acum muncă grea întru asigurarea independenței. Acela cari voiesc să asigure pacea statornică prin instituții, Wilson îndecetebi, trebuie să împiedece ca veninul amărăciunii să străbată țara. După încheierea unei păci umilitoare s'ar prăbuși eu aripi frânte ideii mare profesată în cursul războiului de bărbați mari de stat. Trebuie să asigurăm în contractul de pace integritatea teritorială a statului. Deși de prezent tendințe egoiste periclită integritatea teritorială a țării, să nu ne pierdem speranța, că în zilele istorice ale încheierii păcii se va înțelege și se va și pretui și înscămna menirea istorică — pe care o împlineste Ungaria”.

Înșas adunarea națională o deschide președintele Consiliului național maghiar, *Hoch János*. „Cu trupurile noastre am apărut o mie de ani civilizația din apus. Nu e în istorie un alt popor, care să fi fost mai nenorocit decât poporul maghiar” — începe el vorbirea. — Înșiră suferințele. Li-s'au răpit comorile, libertățile, constituția. Au fost disprețuiți, urmăriți, bănuți, deportați, uciși — o întreagă calvarie —, au tănjit în robie (...ei!...) „Am sfărâmat cătușele vechi, suntem națiune liberă, ne-atărnătoare... Națiunea aceasta își are trecutul său de o mie de ani și are și puterea să reziste așorfel de tendințe”.

După citirea proiectului de rezoluție la cuvântul minisru-președinte *Károlyi Mihály*: N'a fost zadarnic războiul, „A fost de lipsă, căci numai trecând aceasta mare de sânge a putut înțelege Europa, că este o singură programă, programa pacifismului... Dacă am știut lucra pentru scopuri și interese străine, cu îndoită știință trebuie să muncim pentru interesele noastre. — Nu trebuie să uităm însă în vesella noastră fără frâu, că sărbătoarea de azi își are umbrele ei, din trecut. În străinătate se crede și acum, că la noi stăruie reacțiunea întunecoasă, deși nu-i nimeni care să nu fie convins despre faptul, că trebuie s'o rupem cu tradițiile trecutului și că e nevoie de-o acțiune nouă. Despre aceasta trebuie să convingem lumea. Trebuie să punem în serviciul acesta radiografia, telegraful, telefonul, ca să spulberăm în străinătate orice neînțelegeri (tendentiosități). Trebuie să facem pe toți să înțeleagă, că noi voim să trăim în înțelegere frățească. Va trebui, și lumea intragă va înțelege, că au încetat controversile ce-au existat între cei cu buze maghiare și între cei cu buze nemaghiare. Voim să înfăptuim principiile lui Wilson, dreptul de liberă dispunere al popoarelor. Rupem cu sistemul de contracte diplomatice. Vrem să știe fiecare cetățean al lumii despre contractul ce vom încheia.

Tara e atacată din cinci părți, deși singura ei vină e, că n'a putut destul de curând rupe cu trecutului”.

În fine, în telegrama trimisă tuturor guvernelor lumii, se spune într altele:

„Guvernul maghiar roagă toate popoarele civilizate, să primească națiunea maghiară în alianța popoarelor. Le rugăm să sprijinească Ungaria în munca grea de reorganizare. Ungaria vrea să aranjeze din nou raporturile sale și sperează să afle posibilitatea de cooperare cu națiunile surori din țară...”

Maghiarii, ajunși — după un urcuș nu prea prăpăstios — la culmea idealului lor, la libertate — independență, nesocotesc aceleași frământări de veacuri la celelalte neamuri și acelaș drept al acestora la viață liberă, ne-atărnătoare.

În fața unei sistematice interpretări false, ba chiar a încătușerii dreptului de liberă dispunere asupra sorții sale, marele sfiat al națiunii române a trebuit să protesteze energic înaintea lumii culte.

N'a rezolvit chestia națiunilor nemaghiare regatul, nu va rezolvi-o nici republica; n'a rezolvit-o reacțiunea, nu va rezolvi-o nici democrația, — prin urmărea nici actualul, nici alt guvern maghiar. Chestia lor vor rezolvi-o națiunile însele, căci numai ele sunt în stare să o rezolve. Și nici că începe vre-o îndoială, că statele naționale vor fi acele cadre, în cari stântul drept al fiecărui popor va avea sălășăuire pașnică și rodnică.

Datele statistice ale ministrului Jászi — în lumina adevărului.

Pornind de pe câmpul de luptă spre țară încă în 7 Nov., în urma multelor piedecă tehnice, am putut ajunge la Arad numai în 17 Nov. seara, când ministrul Jászi, exmisul guvernului din Budapesta a primit deja refuzul motivat al comitetului național român la propunerile dsale. Ca unul, care m'am ocupat mai adânc cu statistica ungurească, mai bine zis maghiară, mă simt dator, ca cel puțin ulterior să-i dau răspuns dlui ministru Jászi.

S'a putut observa, că toată propunerea dsale s'a bazat pe acelea date statistice, cari, ca o bombă bine aplicată, au avut menirea, să aducă confuzie în rândurile noastre, care să ne clatine dela aceea, la ce fiecare Român, atât din punct de vedere istoric, dar și în urma stărilor faptice, cu sfintenție trebuie să se țină.

Înainte de toate trebuie să-mi exprim mirarea, că un om învățat, ca d. Jászi, operează cu datele statistice maghiare, a căror valoare este redusă la minim în fața lumii culte întregi.

Dar trebuie să protestez, că d. Jászi și-a ardat dreptul de a reprezenta față de consiliul național român toate celelalte popoare din țară, afară de Români. De unde a avut dsa plenipo-

tenta aceasta? A avut dsa plenipotență dela Sârbi, Ruteni, Slovaci? Dela Săcuii din Ardeal, Sașii și Nemții din Bănat încă nu știm să fie avut, dacă numai nu se poate deduce din prezența câte unui reprezentant al acestor popoare veniți cu dsa cu trenul special?

Regret foarte mult, că momentan îmi stau la dispoziție numai datele statistice din anul 1911, pe baza cărora însă cu siguranță matematică se poate arăta că d. Jászi a greșit, este în eroare fatală.

D. Jászi afirmă, că pe teritoriul pretins de Români locuiesc 6,800.000 suflete, dintre cari numai 2,900.000 Români și 3,900.000 neromâni. Vorbesc în cifre rotunde. Nu spune d. Jászi, că de unde și-a luat datele statistice, din care an sunt, și așa nu-i pot da răspunsul pe baza datelor din anul, din care le-a luat. Eu cred însă, că aceste date nu există nici într-o statistică, sunt scoase după trebuința momentului cu ajutorul fantaziei practice.

Repet, cunoaștem bine tendința cu care se fac la noi recenziunile, cunosc abuzurile nesuferite, cari se comit la compunerea datelor. Poate e și de prisos, ca să discut în obiectul acesta, a cărui bază este falsă și tendențioasă, vreau însă, că dacă d. Jászi s'a folosit serios de aceste date statistice, cu armă dsale să-l înving.

Pornesc deci din datele statistice ale anului 1911 apărute în „Statisztikai Évkönyv”.

Pe baza acestor date am constatat, că în comitatele Torontal, Timiș, Caras-Severin, Arad Bihor, Sătmar, Maramurăs, Bistrița-Năsăud, Solnoc-Dobâca, Sălaj, Cluj, Murăș-Turda, Turda-Arieș, Alba-inefrioară, Târnavă-mică, Târnavă-mare, Hunedoara, Sibiu, Brașov, Făgăras, Treiscaune, Odorheiu și Ciuc și în părțile locuite de Români din comitatele Bichis, Ciomad și Ugocea, adică pe teritoriul, asupra căruia s'a cerut imperiul, au fost 3,350.000 Români și 2,750.000 neromâni în anul 1911. Datele aceste le-am constatat în următorul mod: Am luat pe gr.-catolici și gr.-orientali de pe acest teritor, din numărul lor am detras pe Ruteni și pe Sârbi, cari pot fi gr.-cat. ori gr.-or. și așa mi-a eșit numărul de 3,350.000, ca Români curati.

Numărul de 2,650.000 se imparte astfel între celelalte neamuri: 1,500.000 Maghiari Săcui 200.000 Ruteni, 700.000 Nemți și Sași, 7000 Slovaci, 3000 Croați 290.000 Sârbi și 150.000 Jidani. La statorirea acestor date încă m'am folosit în mare parte de religia lor.

Ca să poată judeca fiecare, ce preț au datele statistice „oficioase” aduc numai o pildă: În anuarul statistic din 1911 spune, că în comitatul Hunedoara sunt 60.024 gr.-cat. și 217.425 gr.-or., laolaltă deci 277.449 și totuș numărul Românilor face, după anuar, 271.675. Unde au dispărut 6000 de Români? Și asta în fiecare comitat e așa.

Nici nu vreau să vorbesc acum despre aceea, că în Bănat sunt 474.988 Maghiari, după anuar, cari nu sunt alții, decât Svabi, și alte și alte. Să nu uităm a releva faptul, că între cei 1,500.000 Maghiari sunt coloniști, amployați și diferiți diregători și funcționari economici și industriași, cari nu sunt de bastină pe teritoriul român.

Stau la dispoziția ori și cui cu toate datele amintite.

Mă cuprind, curiozitatea, că oare ce date statistice au putut comunica dnii Kovács Alajos, cinsilier ministerial și Szekeres János concip. ministerial membrilor comitetului?

D. Jászi a afirmat, că proporția dintre Români și neromâni de pe teritoriul pretins este

43:57%. Aceasta este tocmai întors. Sunt 56.5% Români și 43.5% neromâni.

Îmi susțin dreptul, că în baza altor date aflătoare în arhiva mea să-mi întregesc datele de mai sus, cu răspunsul însă, n'am putut întârzia.

D. Jászi n'are, după toate aceste, decât să revină asupra datelor dsale. Îi recomand însă, ca înainte de a merge înaintea areopagului lumii, nesmintit să revină. Români din Ardeal și Ungaria n'au să se teamă de verdictul areopagului lumii nici chiar, dacă anterior s'ar parcurge teritoriul român cu automobile pentru a face proba (stichproba).

Dr. Romul Bolla,
membru în comitetul național român.

Când monarhia se prăbușește.

Profestul cehilor.

Cramarș nu primește propunerea lui Károlyi.

Deputații slovaci au înaintat adunării naționale cehă-slovacă următorul memorandum:

— Dreptul de-a vorbi în numele popoului slovac din Ungaria i-l recunoaștem doar consiliului național ceho-slovac, care drept, însuși Károlyi l-a recunoscut în o telegramă a sa. El însuș a declarat aceasta la 30 Octomvrie în ședința consiliului național maghiar, că Slovaci alcătuiesc o parte integrantă a popoului statului unitar ceho-slovac. Declarațiunea aceasta a avut asupra Slovacilor un efect revoluționar. Ura popoului a izbucnit cu o putere elementară contra reprezentanților de până acum ai ideii de stat maghiar și au alungat în multe locuri pe funcționari, și pe jandarmi.

Fuga autorităților a fost urmată de o anarhie desăvârșită. Pentru a restabili ordinea și a năbuși iceastă anarhie, guvernul provizoric ceho-slovac, cu reședința în Szokolca, a ordonat trupelor sale să restabilească ordinea.

Nu e vorba aici de-o invazie de trupe dușmane pe pământ slovac, ci de răscoale în mase, de asigurarea unei noi forme de stat, ce corespunde dorințelor popoului. Poporul a cerut ajutorul trupelor, cari au restabilit ordinea fără nici o puscătură. Poporul pretinde îndepărtarea oastei maghiare, fiindcă se poartă brutal și se folosește volnic de arme. Trupele ceho-slovace n'au de gând să atace Ungaria, ci se mărginesc la asigurarea teritoriului curat slovac.

Guvernul maghiar în contradicție cu condițiunile armistițiului a ordonat mobilizarea celor șase contingente și a trimis oștiri în contra trupelor ceho-slovace, provocând lupte sângeroase și silindu-i să iasă din sfântul pământ slovac.

Cramarș, ministrul președinte a răspuns interpelatorului: Noi stăm pe baza punctelor de vedene-slovac. Așteptăm cu încredere hotărîrea conferinței de pace. Trimătem însă cu toate acestea trupe în pământul slovac, fiindcă frații noștri Slovaci ne-au cerut ajutorul. Károlyi ne face propunerea, să înființăm pentru asigurarea ordinii un fel de „consiliu militar”, pe care Maghiarii l'ar recunoaște apoi, pe lângă condiția ca acesta să recunoască la rândul său supremația și integritatea statului maghiar. Eri i-am explicat însă într-o telegramă trimisă lui Károlyi punctul nostru de vedere.

Ministerul de interne ceh, a căpătat avizul, că armatele ceho-slovace din Franța și Italia, însoțite de-o comisiune franceză și sub condu-

derea unui general francez, în timpul cel mai apropiat se vor reîntoarce acasă, și vor sta la dispoziția guvernului ceho-slovac, pentru asigurarea condițiilor de armistițiu. Pentru tot acel sânge, ce a curs în ținuturile slovace, nainte de șorului mondial al conferinței de pace, numai aceia vor fi trasi la răspundere, cari de fapt sunt vinovați întru vărsarea lui.

Fondarea statului jugo-slav.

Primministrul Pasici, ca reprezentant al Serbiei, dr. Korosec în numele consiliului național al Slavilor de sud, asemenea dr. Cingrija și dr. Coriaw în numele consiliului național al Slovacilor de sud au semnat în Paris un documentul, care asigură definitiv întemeierea statului slav de sud cu 13 milioane de locuitori.

Austria pretinde patru comitate maghiare.

În ședința din 14 Noemvrie a consiliului de stat deputatul Heilinger a făcut propunerea, ca comitatele Moșon, Sopron și Vas și unele părți ale comitatului Pojon să fie anexate la Austria-Germană, mai ales din considerare la alimentarea populației din Viena. Gross pretinde anexarea orașelor Brünn, Olmütz și Troppau la Austria-germană. Cancellarul Renner declară — în legătură cu propunerea deputatului Heilinger, că încorporarea teritoriilor germane din Ungaria de vest la Austria-germană trebuie bine cumpenită, pentru că Austria nu dispune decât asupra teritoriilor statului austriac vechi.

Deputatul Czenk pretinde anexarea părților din Ungaria de vest locuite de 300,000 germani colonizați. Deputatul Gruber se alătură la propunerea aceasta, fiind aceasta și dorința locuitorilor germani.

Dela hotarele României.

Trupele regulate românești au intrat până acum în Ardeal, doar în grupuri mai mici. Părerea unor cercuri ungare e, că comaneamentul a matei române a fost avertizați de francezi, să nu trimită încă trupe în Ungaria. Se svomește că și acele mici trupe intrate, ar fi în retragere.

Autoritățile maghiare din Ciuc-Sereda anunță, că ar fi pus mâna pe o proclamațiune (!) de-a regelui român Ferdinand, în care anunță intrarea trupelor sale în Ardeal și în care ar fi declarând totodată, că trupele sale de aceea vin în Ardeal, ca să înfăptuiască unirea cu România.

O patrulă românească intrată în Ghimeș, a declarat, că nu are intenții dușmănoase, ci este trimisă numai pentru susținerea păcii și ordinii.

În minele de cărbuni din Petroșeni se lucră încă, dar agitatorii cutrieră rândurile muncitorimii și-l provoacă la răscoală. Locuitorii maghiari până la Pișchi așteaptă înfricați desvoltarea evenimentelor. Se tem mai cu osebire, că în urma nențiților ce pleacă, vr veni armatele române gata de acțiune.

Sârbi desarmează jandarmii maghiari.

După știrile sosite la ministerul de interne, comandantul armatelor sârbești a ordonat dezarmarea jandarmilor și a poliției de graniță, fiindcă-i consideră de combatanți.

Ministrul de interne prin mijlocirea comisarilor guverniali din sudul Ungariei, momentan a început schimbul de idei cu comandantul suprem sârb, și provocându-se la condițiunile circumscrise în punctele armistițiului, cari prevăd

că în ținuturile descălicate atât administrația cât și susținerea ordinii, rămâne la dispoziția guvernului maghiar, roagă comandamentul sârb să redevie armele jandarmilor. Generalul sârb s'a pus în legătură cu generalisimul antantei, care va decide în această privință.

Din lumea mare.

Generalul Foch amenință pe Germanii pentru jaful din Belgia.

Generalisimul francez Foch, a trimis comandei supreme germane o telegramă de conținutul următor:

Comandei supreme a aliaților i-a venit la cunoștință, că *trupele germane brutalizează pe locuitorii din Belgia, mai ales în jurul Bruxellesi, devastează și jefuiesc.*

Toate acestea nu se împacă cu cîntractul de armistițiu. Comanda supremă a aliaților așteaptă ca comandamentul german să ia de urgență toate măsurile, ca să înceteze violările contractului subscris de amândouă părțile. *Intrucât nu se va face aceasta în timpul cel mai scurt, comanda supremă a aliaților își va ținea de datorie să facă capăt procedurilor acestora.*

La telegrama aceasta comandamentul german a răspuns:

Plenipotențiații germani au accentuat de repetite ori, verbal și în scris, că executarea condițiilor ne ma auzite, va provoca inevitabil tulburări.

Pentru tulburări, acum și în viitor, răspunderea o are comanda supremă a aliaților. Comandamentul german protestează în contra inustrărilor nedrepte și accentuează din nou, că comanda germană nu va fi în stare să traducă în viață măsurile necesare pentru prevederea și apărarea populației, dacă aliații vor continua procedul de până aci. Comanda germană mai observă, că e vorba de excesele populației în contra celor avuți și în contra Nemților.

„Kaiserul” Wilhelm și statul major german va fi pus sub acuză.

Gerard, care a fost ambasador în Berlin a declarat următoarele: Anglia trebuie să pună sub acuză pe Wilhelm Hohenzollern pentru omor și trebuie să pretindă dela Olanda extradarea lui. Kaiserul a poruncit, ori cel puțin a lăsat, să se facă omorurile cu zeppelinele, grozăveniile cu submarinele și alte multe fărădelegi. Am speranță, că poporul american pretinde pedepsirea Kaiserului și aceasta va fi încoronarea scopurilor pentru cari am luptat.

Ziarul *Vorwärts* are informația, că comisia engleză de stat, care va ridica acuza asupra membrilor armatei germane pentru violarea dreptului internațional și nesocotirea regulilor de războiu, se va constitui din 22 de membri. Intre aceștia vor fi: ministrul de războiu, admiralitatea, cunoscătorii dreptului internațional, ziaristi și membrii comisiilor cu asemenea scop — din statele antantei.

Isopescu-Grecul despre tratativele ministrului Jászai.

Profesorul d. Isopescu-Grecul, fost deputat român în reichsrat se ocupă în „Wiener Polizei Korrespondenz” cu tratativele dintre ministrul Jászai și Români și face reproșuri dlui Jászai, că a lucrat cu date statistice false.

„Maghiarii — zice d. Isopescu-Grecul — lucrează cu *date statistice false*, ca astfel pretenziunile Românilor să fie prezentate în lumină nefavorabilă. Ministrul Jászai — bazat pe datele

acestea false — nu vrea să dea Românilor libertatea promisă. Maghiarii vreau să prezinte lui Wilson — pe temeiul datelor — o situație falsă a faptelor. Când Români n'au voit să primească propunerea lui Jászai, Maghiarii și cu deosebire conducătorul socialiştilor, *Bokány*, a amenințat cu inaugurarea boisevismului. Deoarece Consiliul național român deocamdată nu are arme destule, amenințarea e cu atât mai gravă, cu cât trupelor înapoiate li se iau armele, reducându-i la totală lipsă de acțiune. De aceea pe deplin justificată e pretenziunea Consiliului național român, ca prin prevederea cu arme și muniție — să poată păși la tratative ca factor coordonat.

Declară mai departe, că în Ungaria situația Românilor e insuportabilă. În Josikafalva, lângă Cluj, Maghiarii au ars de vii patruzeci de Români.

Întelegem supărarea zărelor maghiare, cari scriu despre d. Isopescu, invinuindu-l că e condus de dușmănie față de Maghiari.

Sălbăticia dela *Josikafalva* n'a rămas ascunsă, ci a străbătut în toate părțile, scărbind de toți.

Chestia mitropoliei din Blaj.

— O propunere. —

Arad, la 18 Noemvrie 1918.

E un secret public, că la alegerea Mitropoliei din Blaj, care s'a ținut încă sub era blăstămată alui Wekerle și la care s'a comis atentatul revoltător la adresa demnității noastre naționale, trimițând guvernul de comisar pe Obrăznicia Sa Iosif Szegeszku, întreg neamul românesc dorea și pretindea să fie denumit de mitropolit vicarul capitular dr. Vasile Suciu, în ale cărui sentimente naționale și calități distinse de prelat nu ne-am înșelat niciodată.

Acum intrupând consiliul național român întregă puterea suverană a națiunii române, propun, ca acest consiliu în virtutea dreptului său, să ia la dezbateră chestia, să denumească dintre cei trei candidați pe cine află de bine și cel denumit să-l așterne Sf. Scaun din Roma spre aprobare.

Cred, că un atare pas a Consiliului va afla aprobare generală.

Dr. Zaharie Boila.

INFORMAȚIUNI.

Dar bazmul nu-i deplin...

Infiorată pace te-nvălește
Pământule!

...dar bazmul nu-i deplin,
Adâncul tău de volbură se urnește
Și-n mantii străni morții-n gloate vin.
Din văi aleargă chiuind sălbatic
Cu ochi ce-nvolbură 'ngrozita zare.
Ei trec... și norii-i cată furtunatici,
Se-nceacă-apoi în neagra depărtare!

Dar iată-i, iată-i, toți s'opresc de-odată
Și în genunchi se-nșiruie cu toții
Și-ascund în mantii fața-nfiorată
Și plâng amar, strămoșii, strănepoții...
Dar la un semn cu piepturile-n soare
Ș'aruncă-n lumii de-odată Renviații
Căci a sosit cereasca clipă în care:
Să prăbușească pulbere Carpații...

1918.

Ovidiu Hulea.

Redacțional. La ziarul nostru este angajat în calitate de șefredactor d. *Ion Clopofel*, abia scăpat din temnița unguerea-scă din Seghedin, unde a robît 8 luni...

Trupele lui Mackensen în Arad. De câteva zile, fără întrerupere, trece prin Arad grosul amatei lui Mackensen. E un marș puțin triumfal. Astăzi putem spune, că acest convoiu e de-a dreptul fără sfârșit. O multime mare de oameni asistă la tabloul acesta și toți sunt surprinși văzând, că Nemții — contrar condițiilor de armistițiu — se retrag pe deplin echipați. Chiar acum trece o lungă coloană de artilerie.

Caracteristic pentru moralul acestor trupe este, că din vreme în vreme se despart din convoiu care pline de marfă câștigată pe ușor. Pe ușor se și vinde.

Astăzi de pildă Nemții au vândut sute și sute de perechi de pui și găine.

Ai naibii oameni! Dacă nu se mai luptă cu oameni, se răsboiesc cu paserile.

Sârbii în Lugoj. Joi la amiază au intrat în Lugoj trupe sârbești, punând stăpânire pe oraș. În calea trupelor a eșit dl primar Dr. I. Baltescu în fruntea primăriei, închinând oasul și cerând scut pentru siguranța avutului și persoanei. Căpitanul trupelor sârbești a promis, că va griji de ordinea publică și siguranța avutului și vieții. Trupele au fost conduse în cazarma batalonului românesc, unde au fost primite cu cordialitate colegială. Joi seara a făcut încă batalionul românesc serviciul public. Vineri a adus apoi căpitanul sârb la cunoștință, că ia asupra-si comandamentul pe piață și admite sub arme cele două companii românești. Ofițerilor activi le-a dat timp de 24 ore pentru părăsirea orașului. Totodată a pus detașamentul sârbesc stăpânire pe toate obiectele militare, pe magazine etc., oprind cadrul regimentului 8 de honvezi, care se mută la Orosháza, a duce afară de proprietatea particulară a ofițerilor și subofițerilor altceva cu sine. Autoritățile civile le lasă deocamdată în funcțiune, până va primi alt ordin. Tratativele cu comandamentul sârbesc din Vârșet, sunt în curs. Deja de ieri au pus Sârbii stăpânire și pe gară. Postele și trenurile circulează cu mari întârzieri.

Diracțiunea căilor ferate din Budapesta anunță, că pe linia Budapesta—Brașov, trenurile circulează până la *Arad*, respective până la *Cluj*. Că oare trenurile circulează și peste orasele acestea și până unde, informații sigure va da direcțiunea căilor ferate din Arad și Cluj.

Bașbuzucii jandarmerești. Din Oradea-mare ni-se anunță, că jandarmii din Miske au prins pe preotul Gavril Bejan din Dernoșoara și dimpreună cu fiul său Aurel, sublocotenent de honvezi, l-au legat în fiare și așa l-au purtat între sulți pe drumuri din-16 l. c. până azi, când l-au dus la Orade și l-au predat consiliului național maghiar, de unde apoi a fost eliberat, aflându-se absolut nevinovat de păcatul agitațiunii, cu care îl invinuiseră jandarmii. Ar fi consult, ca jandarmii să fie retrași de pe teritoriile românești, deoarece multele lor batjocuri pot să producă nemulțumiri cu urmări funeste.

Dr. Alexandru Marta jude de tablă în Seghedin a trimis la administrația ziarului nostru, pe lângă abonamentul de 100 cor., alte 400 cor. „ca modestă contribuție la spesele cauzei românești”, cum însuș scrie pe cupon. Un gest inteligent în vremurile acestea grele, pline de jertfe!...

† **Dr. Alexandru Lebu.** Consistorul arhidiecezan cu adânc regret anunță, că Luni, în 29 Octomvrie (11 Noemvrie) a. c., a trecut la cele eterne mecenatele *Alexandru Lebu*, mare proprietar în Sibiu, născut la 10 Nov. 1835 în co-

muna românească Cacova din cercul Sălistei, care, considerabila agoniseală a vieții sale laborioase a testat-o bisericii și neamului său ortodox din Transilvania și Ungaria, pentru scopuri culturale. Inmormântarea se va face Miercuri, în 31 Oct. (13 Nov.) a. c., la orele 2 p. m. din biserica catedrală, în cimiterul central. Sibiu, din ședința Consistorului arhidiecezan ortodox român, ținută la 29 Oct. 1918. — *Consistorul arhidiecezan.*

† **Ștefan Jianu.** Consistorul eparhiei ort. rom. a Caransebesului cu adânc regret anunță, că Vineri în 2 (15) Nov., a. c. la orele 11 din noapte a trecut la cele vecinice în etate de 36 ani împărțit cu sf. taine, asesorul consistorial și referentul școlar Ștefan Jianu, viceprezident al „sfatului național român” din loc, deputat al sinodului eparhial și al congresului național bisericesc, membru al corporațiilor bisericesti inferioare și al tuturor societăților noastre culturale și sociale, membru al reprezentanței orășenești ș. a., după o muncă încordată, îndeplinită cu zel în curs de un deceniu în cele mai grele timpuri pentru biserică și neam, atât pe teren bisericesc-cultural cât și pe cel social-național. Eparhia îi va păstra scumpa memorie. Inmormântarea se va face Duminecă în 4 (17) Nov. c. la orele 2 p. m. din locuința sa, str. Curescu nr. 4. Dumnezeu să-i facă parte cu dreptii săi! Caransebes, din ședința Consistorului diecezan ortodox român, ținută la 3 (16) Noembrie 1918. — *Consistorul eparhial.*

Noi, cei dela redacție, deplângem un scump prieten, pe care l-am iubit pentru simțirea lui românească și l-am pretuit pentru talentul său de organizare și pentru jertfa de sine.

În Cluj recrutarea Românilor sub mărețul nostru tricolor decurge în ordine; Românii din munți și văi, după abia câteva zile de trai acasă, se reintorc din nou la oraș. Sub conducerea intelectualilor noștri intonând cântece românești, făcând stindardul lui Iancu vin să depună jurământul consiliului național militar român. Din rândul sub conducerea dlui dr. I. Ciurgiu în o singură zi au străbătut Clujul 100 de feciori, carora dl dr. Amos Frâncu le-a ținut o vorbire după care a urmat apoi jurământul.

„*Deșteaptă-te Române*”. Imnul național de Andrei Mureșianu textul corect, a apărut în ediție separată, anume tipărit pe hârtie tare ca să-l poată avea fiecare Român la sine: bărbăți, bătrâni, junci, tineri — cum zice însuși poetul — să-l cânte la ocazii de manifestare, c'a sosit ceasul mântuirii. Fînd scop de binefacere, să nu întârzie nimeni a-și comanda. În special rog ca preoții și oii învățători să îndemne școlarii și poporul a și-l procura. — Pretul 1 cor. Mai puțin de 10 exemplare nu se expediază. Comandele rog să se facă la Nicolae Jugănar, Lugoj, strada Tunel nr 6.

Apel. Toți colegii ingineri-forestieri români din Ungaria și Transilvania sunt rugați ca în timpul cel mai scurt să binevoiască a-și comuna adresa completă vreunui din subscrișii, la domeniul episcopesc din Beius. — Beius la 14 Noembrie 1918. Cu dragoste frățească: Aurel Mureșianu și Demetriu Marian, ingineri-forestieri.

Desmintire. Fostul ziar tisaist budapestan *Az Újság* publică în nrul din 15 Nov. un pretins interviu cu generalul Resch și maiorul Fiedler din Arad. Interviuul a stârnit indignarea publicului românesc și a interviuștilor. Atât generalul Resch cât și maiorul Fiedler s'au prezentat la dl dr. Ștefan C. Pop și i-au declarat c interviuul vizat este o mistificare, cele cuprinse în trînsul nu sunt adevărate.

Peste tot, în zilele din urmă, ziarele ungu-rești bâjbăe de știri tendențioase. Nu înțelegem de ce?

Rectificare. *Ellenör* nr. 174 din 8 Nov. a răspândit știrea, că Românii au omorât — în cursul războalelor — pe proprietarul maghiar *Betegh Sándor* din Singer (Mezőszengyel), comit. Tuda-Aries, cercul Mureș-Ludoș.

Spre constatarea adevărului, rog să publicați că nu Românii, ci doi coloniști maghiari l-au împușcat pe moștenitorul proprietar. Am cerut rectificarea și în ziarul *Ellenör*. Pentru adevărul acesta iau toată răspunderea. — Grabeniș de Câmpie, 12 nov. 1918. Emil Alexandrescu, pres. part. naț. rom. comit. T.-Aries.

Ultimele știri.

Trupele sârbești azi sosesc în Lipova.

Eri d. a. au sosit în Lipova cei dintâi soldați din trupele regulate sârbești, cari vor descălica întreg ținutul între Orșova—Murăș—Tisa. Patrula constatătoare din opt soldați și un oficer sârb, venită cu ordinul de a face cartier pentru grosul trupelor ce sunt în drum, a fost întâmpinată de garda națională română din Lipova. Sârbii pretutindeni față de popor și autorități se poartă cavalereste, amical, — în modul cel mai corect, așa încât de venirea Sârbilor nimeni n'are a se teme.

Organizarea oficerilor neactivi și glotași.

Oficerii neactivi și glotași, eri d. a. la 4 ore s'a întrunit în Aradla Crucea-albă într'un număr neobișnuit de mare, pentru a pertracta despre modul apărării lor economice-financiare înainte de a se reintoance la greutatea vieții civile.

Dr. Fuchs, loc. în res. își începe vorbirea spunând, că războiul a săvârșit o selecție cu totul inversă principiilor lui Darwin; au rămas societății cei slabi și neapți și au perit cei tari trupesti, sufletești și moralicești. Dar cei rămași trebuie să se concentreze, să-și deie mâna pentru eluptarea mijloacelor de existență. Adunarea din Arad solicită pe toți a se alătura mișcării acesteia. Indică de normă de urmat acel beneficiu de stat pe care și l-au eluțat oficerii din Boemia și Jugoslavia, cari vor primi, drept dotațiune pentru odată și totdeauna o sumă de 10—13 mii de coroane.

Ăceasta trebuie eluțată și la noi, fiindcă mulți oficeri și-au pierdut întreagă existența. Va trebui eluțat, cu acelor, cari au fost mereu în serviciu militar să nu li se șteargă nimic din timpul de serviciu civil, ba chiar timpul petrecut aici să li se socotească cu atât mai vârtos în timpul de serviciu, cu privire la eventuale pensionări.

Adunarea, după vorbirile mai multora, a votat unanim primirea propunerilor.

Oficiale.

Dela Consiliul național din Arad.

Comanda supremă a tuturor gardelor naționale române e în deplină organizare. În toate sectiile s'a început o activitate febrilă întru organizarea tuturor comitatelor de pe teritoriul locuit de Români.

La comanda supremă sosesc zilnic rapoarte despre organizarea în aceste comitate și e de prevăzut, că în timpul cel mai scurt va i înfăptuită organizarea întregii garde naționale române.

În Sibiu, Lugoș, Caransebes și Alba-Iulia, garda națională română a preluat întreaga garnizoană, cu toate magazinele militare.

Rimbaș, adj.

Vlad, major.

Comanda supremă a G. N. R. din Ungaria și Transilvania.

ORDIN DE ZI NR. 3.

Arad, la 18 Nov. 1918.

1. Aprobare și denumire.

Aprob constituirea Gardei naționale române din Tara Bârsei și numesc de comandant pe cap. Aurel Ciortea, de adjutant pe cap. Iancu Munteanu. Numesc mai departe pe cap. Marius Popescu de referent strategic de artilerie la cobuta de medic al gardelor din cercul Gurahont.

Cap. Valeriu Sandor de Vist stă la dispoziția referentului sanitar.

2. Abonarea „Românului”.

Indrumez toate gardele să-și aboneze necondiționat organul oficial *Românul*; să adune numerii și să ia dispozițiuni în senzul ordnelor date în partea oficială.

Tot asemenea ar fi de dorit, ca și consiliile naționale comunale să aboneze „Românul” și să-l răspândească în popor.

4. Avize.

a) Până acum au intrat rapoarte numai dela comandele comitatense din Arad și Tara Bârsei. Comandele sunt provocate în senzul ordinului de zi nr. 1, ca imediat să se constituie și să înainteze „Rapoartele de constituire” Comandei supreme Gardei naționale rom., spre aprobare.

b) Comandamentul senatului din Cluj își are cercul de activitate numai pe teritoriul com. Cluj, nu e îndreptățit prin urmare a da ordine pentru alte comitate.

Se accentuează, că sunt a se executa exclusiv dispozițiile comandei gardei supreme a Gardelor naționale române.

c) Toți acei ofiteri, cari au fost la intendatură, precum și subofiterii, cari au fost la armata comună „Artilleriemeister” sau „Feuerwerksmeister” au să se anunte în scris referentului economic resp. strategic din Arad.

d) În edificiul comandei supreme s'a deschis „masa ofiterilor” pentru ofiterii români din Arad și pentru ofiterii în trecere. Anunțările pentru participare sunt a se face zilnic la 8 ore a. m. la preotul gardelor Aurel Ciortea. Deocamdat se pregătește numai prânz, mai târziu și cină. — Biletul de participare costă pentru prânz cor. 4.50, pentru cină cor. 2.50.

Rimbaș, adjutant.

Vlad, comandant.

AVIS.

Toate senatele militare române sunt recercate să-și anunțe fără amânare constituirea lor la Senatul central din Viena, I. Löwelstrasse nrul 8.

Având în vedere, că acest Senat central dispune asupra unui număr considerabil de ofiteri și soldați români, întrucât senatele locale au lipsă de ofiteri și soldați români, să se adreseze cu urgență la Senatul central pentru a putea satisface trebuințelor.

Viena, la 10 Nov. 1918.

Senatul central al soldaților rom.

Poșta redacției.

O. H. Suntem veseli că te ai hotărât să ne colaborezi împreună cu consoarta. Fiți bine veniți. Vă vom anunța când vom dispune de culegători, cari pot face și alt lucru decât numai cel al culesului foii. Salutări cordiale.

Mai multora. De mirare cât de mulți ne asediați cu întrebarea: ce face d. Foch? Noi spuseseam deja că știrile cu revoluțiile iscate în toată Europa au fost în legătură cu tratativele dela Arad. Dl Foch e sănătos ca tunul. Faceți cu dânsul cunoștință și în nrul nostru de față.

V. Popan și altora. Rugăm să ne dați și numirea românească a localităților, ori înainte de toate numirea românească și numai ca anex ceealaltă, ungurească.

A. L. Rugăm la orice caz să ne fiți în curent cu ce se lucrează pe acolo. Te salutăm cu drag.

Dr. T. E. Alitudinea Românilor de pretutindeni numai una singură poate fi, fiindcă și idealul nostru este unul singur. Vremea sectarismului provincial a trecut. Abonați ziarul și-l veți primi rambursă, cont, credit la administrația „Românul” nu există. Urmăriți mai ales comunicatele oficiale ale „Românului.”

Ioan Radeșlu. Rog să ne comunicați: când și unde s'a ținut adunarea despre care se face raport?...

Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.

Editor responsabil: Aurel Rusu.

La administrația ziarului „Românul” află aplicare momentană

DOUĂ DOMNIȘOARE.

Sunt preferite cu scrisoare frumoasă și cu ceva praxă de blon.

Administrația ziarului „ROMÂNUL”.